

IDEA POLITIK GERAKAN RADIKAL DAN KONSERVATIF DALAM PERJUANGAN KEMERDEKAAN TANAH MELAYU TAHUN 1946-1957

MOHD ABDUL AZIZ AHMAD*

MOKHTARRUDIN AHMAD**

Abstrak

Artikel ini bermatlamat meneliti idea Gerakan Konservatif dan Radikal dalam perjuangan kemerdekaan Tanah Melayu antara tahun 1946 hingga tahun 1957 yang melibatkan kedudukan raja Melayu, bahasa Melayu, ekonomi Melayu, kerakyatan Tanah Melayu, dan geografi politik. Setiap gerakan politik Melayu mempunyai pandangan mereka tersendiri dalam memperjuangkan isu kepentingan Melayu ini. Perkara yang menjadi persoalan kajian ialah bagaimanakah idea ini diutarakan untuk kemerdekaan Tanah Melayu? Adakah idea politik kedua-dua gerakan politik Melayu ini diterima pakai selepas Kemerdekaan Tanah Melayu? Bagi menjawab persoalan tersebut, kajian dilakukan berdasarkan tema sejarah politik yang menggunakan kaedah kualitatif dengan pendekatan analisis kandungan berdasarkan kepada dua sumber iaitu sumber primer dan sekunder. Sumber primer diperoleh daripada Arkib Negara yang terdiri daripada surat perseorangan, fail pentadbiran penjajah British, majalah dan akhbar pada zaman tersebut. Sumber sekunder pula terdiri daripada jurnal, tesis dan buku. Hasil daripada penilaian yang dibuat idea-idea gerakan Radikal dan Konservatif telah memberi sumbangan yang besar kepada kemerdekaan Tanah Melayu dan juga sebahagian idea-idea gerakan Konservatif dan Radikal diterima pakai dalam perlembagaan Tanah Melayu 1957.

Katakunci: Kedudukan raja Melayu, bahasa dan kebudayaan Melayu, ekonomi Melayu, Kerakyatan Tanah Melayu, Geografi politik.

* Pelajar Sarjana Sastera (Sejarah dan Tamadun) di Pusat Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insaniah, Universiti Malaysia Kelantan (UMK).

** Profesor Madya di Pusat Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insaniah, Universiti Malaysia Kelantan (UMK).

Abstract

This article aims to look into the Conservative and Radical Movements for the independence of Malaya between 1946 and 1957 that had involved the status of Malay Kings, Malay language, Malay economics, Malayan citizenship, and political geography. Every Malay political movement reflects its own views in this important issue of Malaya people. Two questions are raised in this study for examples: How was the idea being emphasized for the independence of Malaya? Was the political idea of the two Malay political movements being used after the independence of Malaya? To answer the questions, the study was conducted based on the theme of historical politics that utilized qualitative methods combining with contents analytical approach indulging into the primary and secondary sources. Primary sources were obtained from National Archive consisting of individual letters, British colonial administrative files, magazines and newspapers during that era. Secondary sources were taken from journals, thesis and books. The results of the evaluation upon the two movements had contributed widely toward independence of Malaya, and some ideas of the movements were adopted into the 1957 constitution of Malaya.

Keywords: Malay King Status, Malay Language and Culture, Malay Economics, Malayan Citizenship, Geographical Politics

* Pelajar Sarjana Sastera (Sejarah dan Tamadun) di Pusat Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insaniah, Universiti Malaysia Kelantan (UMK).

** Profesor Madya di Pusat Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insaniah, Universiti Malaysia Kelantan (UMK).

1.0 Pendahuluan

Kemerdekaan Tanah Melayu pada tahun 1946 merupakan hasil daripada perjuangan beberapa orang tokoh politik Melayu yang menggerakkan kumpulan politik orang dan diklasifikasi dalam dua kumpulan iaitu Gerakan Radikal dan Konservatif Melayu berdasarkan kepada sifat serta tindakan politik mereka. Gerakan Radikal dan Konservatif Melayu mempunyai idea politik yang berbeza berdasarkan pandangan politik yang mereka rasai sesuai diaplikasi di Tanah Melayu. Perbezaan pandangan ini berlaku berdasarkan orientasi politik mereka. Gerakan Konservatif berorientasikan kepada skop sejarah pemilikan asal dan kekuasaan tradisional Melayu yang mempunyai idea politik sempit dan terhad kepada lingkungan politik Melayu sahaja. Mereka memperjuangkan hak dan kekuasaan tradisional Melayu yang dirampas oleh penjajah British melalui Malayan Union. Manakala gerakan Radikal Melayu berorientasikan liberal pula bersikap terbuka berdasarkan kepada persekitaran Nusantara dan antarabangsa (Ramlah Adam, 2004:166). Idea yang cuba dibawa oleh gerakan Konservatif dan Radikal Melayu terbahagi kepada empat iaitu kedudukan raja-raja Melayu, bahasa Melayu, ekonomi, kerakyatan, dan geografi politik.

2.0 Gerakan Radikal Dan Konservatif

2.1 Gerakan Radikal

Gerakan Radikal merupakan gerakan politik menolak sistem politik tradisional yang dikuasai golongan feudal, gerakan ini cuba mendaulatkan suara rakyat dan pemerintahan oleh rakyat (Ramlah Adam, 2009:XIII) Gerakan Radikal bergerak dalam bentuk revolusi bagi mencapai matlamat politik baru dan menghapuskan order lama. Gerakan Radikal bermula pada kurun ke-18 di Perancis yang dikenali sebagai revolusi Perancis 1789 (Azin Arifin, 2010). Selepas revolusi Perancis tercetus sistem pemerintahan beraja digantikan dengan kerajaan demokrasi yang diperintah oleh rakyat. Secara ringkasnya, gerakan Radikal boleh diistilahkan sebagai tindakan rakyat bawahan menentang rejim pemerintah lama yang dikuasai oleh golongan feudal. Gerakan Radikal di Tanah Melayu pula bermula pada Tahun 1900-an yang bergerak dalam corak pembaharuan agama yang tidak jelas kegiatan politik Radikal. Mereka hanya menentang unsur-unsur klasik serta adat Melayu yang diamalkan oleh umat Islam Melayu bersama dalam beragama dan mengkritik penjajah British serta Feudal Melayu, sebagai punca orang Melayu ketinggalan dalam aspek sosial, pendidikan, politik dan ekonomi (W.R. Roff, 2003:63-90).

Gerakan Radikal di Tanah Melayu kemudiannya lebih jelas sedikit dari gerakan Agama pada tahun 1930-an yang dibawa oleh Kesatuan Melayu Muda (KMM). KMM dianggap sebagai revolusi senyap untuk kemerdekaan Tanah Melayu. Gerakan ini bersifat anti penjajah dan feudal Melayu. Mereka selalu mengkritik golongan ini sebagai punca kemunduran orang Melayu (Alias Mohamed, 1993:9-20).

Selepas tamat perang dunia ke-2, gerakan Radikal mula menonjolkan aktiviti politik mereka melalui penubuhan Parti Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM), Angkatan Pemuda Insaf (API), Angkatan Wanita Sedar (AWAS). PKMM merupakan parti utama gerakan Radikal di Tanah Melayu, manakala API merupakan sayap pemuda dan AWAS sayap wanita. PKMM mengamalkan dasar anti-Feudal dan anti-British dengan menggunakan slogan *Merdeka* sebagai slogan laungan parti, manakala bendera Sang Sakar Merah Putih pula sebagai bendera rasmi. Matlamat utama mereka ialah membawa revolusi pentadbiran Tanah Melayu iaitu sebuah negara kesatuan, pemerintahan dari golongan bawahan dan menghapuskan sistem pemerintahan Feudal Melayu.¹ Pada Jun 1948 gerakan Radikal di Tanah Melayu berpecah setelah darurat diisytiharkan (Mohamed Salleh Lamry, 2006:73). Parti gerakan Radikal telah diharamkan bermula dengan Angkatan Pemuda Insaf (API) pada 30 Jun 1947 (CO 537/2151, 1947). Kemudian pada Julai 1948 darurat diisytiharkan yang akhirnya semua gerakan Radikal Melayu diharamkan termasuk PKMM (Muhammad Takiyuddin Ismail, 2011:63-64). Pengisytiharan darurat ini akhirnya telah memusnahkan gerakan Radikal.

2.2 Gerakan Konservatif

Gerakan Konservatif merupakan gerakan politik yang berpegang kuat kepada tradisi, menekankan hirerki, menolak persamaan sosial dan perubahan diterima secara perlahan PKMM. Gerakan Konservatif juga berminat untuk memelihara sesuatu (*Conserving*) iaitu nilai institusi yang telah wujud dan sifat gerakan Konservatif juga menentang perubahan sosial (Muhammad Takiyuddin Ismail, 2011:63-64). Gerakan Konservatif boleh diistilahkan sebagai usaha golongan tradisional yang mahu mengekalkan tradisi serta menerima perubahan dan pembaharuan dalam bentuk evolusi iaitu perubahan secara perlahan-lahan seperti proses evolusi agama, kepercayaan dan kebudayaan orang Melayu iaitu daripada Paganisme kepada Animisme kemudian Hindu dan Buddha, selepas itu kepada Islam dan akhirnya Sekularisme (Ishak Saat, 2007:70).

Perubahan secara perlahan seperti yang dikehendaki oleh Gerakan Konservatif menunjukkan mereka bukan mempertahankan tradisi sepenuhnya, tetapi mereka jugacuba menerima perubahan dalam bentuk perlahan dan memakan masa yang lama bagi menyesuaikan dengan tradisi yang diterima oleh masyarakat (Ishak Saat, 2007:31). Perubahan secara perlahan inilah sebenarnya dikelaskan oleh kebanyakan pengkaji sejarah politik sebagai gerakan Konservatif.

Gerakan politik yang berbentuk Konservatif di Tanah Melayu mulai bergerak sejak awal tahun 1930-an yang bermula dengan Kesatuan Melayu Singapura. Kemudian terbentuk beberapa pertubuhan negeri lain yang bermatlamat untuk mempertahankan sistem tradisional dan sosioekonomi orang Melayu, tetapi tidak melibatkan secara langsung dalam politik. Selepas perang dunia ke-2 gerakan Radikal mulai terlibat secara langsung dalam politik Tanah Melayu untuk mempertahankan hak dan sistem tradisional Melayu melalui penubuhan parti khas yang dikenali sebagai *United Malay National Organisation* ringkasannya UMNO dan menggunakan slogan “Hidup Melayu”. UMNO ditubuhkan akibat daripada pembentukan Malayan Union yang merampas hak serta sistem politik tradisional orang Melayu. Selepas Malayan Union dibubarkan, perjuangan UMNO mulai berubah daripada mempertahankan hak tradisional Melayu kepada menuntut kemerdekaan (Ishak Saat, 2007:5). Hasil daripada rundingan pemimpin UMNO iaitu Tunku Abdul Rahman dengan pihak British kemerdekaan diistiharkan pada tahun 31 Ogos 1957 dan parti UMNO terus kekal sehingga ke hari ini.

3.0 Idea Gerakan Radikal Dan Konservatif

3.1 Kedudukan Raja-Raja Melayu

Idea Raja Melayu sebagai ketua politik Melayu menjadi pegangan politik gerakan Konservatif yang mempunyai persamaan dengan normal masyarakat Melayu tradisional yang menganggap raja sebagai simbol kesatuan orang Melayu, sama seperti yang dinyatakan oleh Anthony Milner (2008) yang menjelaskan Sultan merupakan tuan yang memelihara kepentingan orang Melayu. Manakala Yahya Ismail (1986) pula berpendapat Sultan sebagai integral personaliti bangsa Melayu. Walaupun semasa penjajahan British pembesar dan penjajah British adalah orang yang berkuasa sebenar melaksanakan pemerintahan, Raja Melayu tetap menjadi simbol penyatuan ketaatan politik Melayu. Kedudukan Raja merupakan tanda atau kewujudan kekuasaan politik orang Melayu. Oleh sebab itu, golongan Konservatif menentang keras Malayan Union yang cuba menghapuskan kuasa Raja-Raja Melayu yang akhirnya membangkitkan kemarahan gerakan Konservatif mendesak British mengembalikan semula kuasa raja Melayu seperti dalam draf perlembagaan persekutuan pada Jun 1946 yang dibuat oleh UMNO dan raja-raja Melayu dalam empat pekara yang menyatakan:

“Raja-Raja Melayu berhak diberi kedudukan khas serta hak yang dipelihara atas pertimbangan bahawa negeri-negeri di Tanah Melayu ini telah zaman-berzaman diperintah Raja-Raja Melayu” (Mohd Rizal Yaakop dan Shamrahayu A. Aziz, 2014:50).

Selepas Perlembagaan 1948 dikeluarkan, kuasa raja-raja Melayu dikembalikan semula. Dengan ini pihak penjajah British mengakui kedaulatan raja-raja Melayu di negeri masing-masing.²

Idea kekuasaan rakyat pula menjadi pegangan awal gerakan Radikal Melayu yang bersikap anti-raja. Menurut Ishak Muhamad, ketika ditemubual dan di catatkan dalam CO 537/1582, *Weekly Interlingence Review* No.38 menyatakan golongan Radikal membenci raja. Beliau menegaskan Tanah Melayu hanyalah perlu satu raja sahaja. Meskipun begitu, *perlembagaan Parti Kebangsaan Melayu Malaya* dilihat tidak mempunyai matlamat untuk mempertahankan kedudukan Raja-Raja Melayu, malahan langsung tidak menyentuh soal Raja-Raja Melayu. Namun begitu pendirian dan matlamat politik golongan Radikal mulai berubah dalam *Perlembagaan Rakyat*.

Perubahan ini mungkin satu perkara yang tidak dapat lari daripada politik orang Melayu kerana raja merupakan ketua dan institusi yang paling tinggi dan harus dihormati. Perlanggaran normal politik masyarakat Melayu boleh menyebabkan sokongan orang Melayu merosot (CO 537/1582, *Weekly Interlingence Review*:157-158). Oleh sebab itulah, gerakan Radikal mengembalikan peranan Raja Melayu dalam perkara tiga *Perlembagaan Rakyat* yang menyebut Raja-raja Melayu akan mempunyai kuasa yang sebenar, bertanggungjawab kepada rakyat melalui majlis mesyuarat.

Hasil daripada idea raja sebagai ketua negara yang diperjuangkan oleh gerakan Radikal dan Konservatif ini telah memartabatkan kedudukan Raja Melayu. Hal ini kerana selepas kemerdekaan Tanah Melayu Sultan telah dilantik sebagai ketua Negara yang dikenali sebagai Yang Di-Pertuan Agong. Manakala, Raja-Raja Melayu yang lain pula dilantik sebagai ketua negeri masing-masing seperti yang ditetapkan dalam perlembagaan Persekutuan Malaysia bahagian empat bab satu hingga bab lima menyentuh peranan yang Di-pertuan Agung dan ketua utama negara, manakala bahagian lima Perlembagaan Persekutuan Malaysia perkara tujuh puluh pula menyatakan keutamaan raja dan yang di-pertua negeri.³ secara keseluruhannya (Ramlah Adam & Noormaizatul Akmal Ishak, t.t:92) menyatakan 10 peratus atau 19 daripada 183 perkara mengenai kedudukan serta peranan raja Melayu sahaja.

3.2 Bahasa Melayu

Idea bahasa kebangsaan Melayu dalam perjuangan kemerdekaan Tanah Melayu menjadi satu persamaan antara gerakan Konservatif dan Radikal. Kedua-dua gerakan ini cuba meletakkan bahasa Melayu sebagai kebangsaan atau rasmi Tanah Melayu. Perkara yang membezakan idea antara mereka adalah pemahaman terhadap kerakyatan Tanah Melayu. Gerakan Radikal menganggap Tanah Melayu hak semua kaum dan menjadi satu keperluan kursus kepadanya untuk memperjuangkan idea bahasa Melayu sebagai kebangsaan atau rasmi Tanah Melayu bagi mengatasi bahasa kaum lain. Manakala gerakan Konservatif Melayu menganggap Tanah Melayu hak penuh orang Melayu, oleh itu mereka tidak perlu memperjuangkan secara kursus idea bahasa Melayu kerana dengan kerakyatan Melayu sepenuhnya akan menjadikan bahasa tunggal. Secara automatik bahasa Melayu akan menjadi kebangsaan atau rasmi Tanah Melayu. Hal ini demikian kerana gerakan Konservatif menumpukan perjuangan mempertahankan negeri ini sebagai hak milik Melayu daripada dihapuskan dalam pelaksanaan Malayan Union (Ramlah Adam, 1992:83).

Usaha membawa bahasa Melayu secara kursus sebagai Kebangsaan atau rasmi Tanah Melayu oleh Gerakan Radikal dapat dilihat dalam asas pembentukan merdeka Tanah Melayu seperti yang dinyatakan dalam perkara Lima *Perlembagaan Rakyat* iaitu "Bahasa Melayu haruslah menjadi bahasa kebangsaan dan bahasa rasmi yang tunggal bagi Malaya". Idea Bahasa Melayu diperjuangkan oleh gerakan Radikal Melayu berdasarkan kesedaran kewujudan bangsa lain dalam masyarakat Melayu. Mereka berpandangan kemerdekaan yang bercirikan kemelayuan ini dapat mengatasi masalah ketidak seimbangan kaum. Perkara ini telah ditekankan oleh gerakan Radikal dalam toleransi dengan kaum lain untuk menerima kerakyatan kaum lain dengan syarat menerima bahasa Melayu sebagai kebangsaan Tanah Melayu Merdeka ketika menggubal *Perlembagaan Rakyat* (Ahmad Boestaman, 2004:213-216). Penggunaan bahasa Melayu ini akan menunjukkan bahawa Negara ini adalah hak orang Melayu walaupun kerakyatan orang asing melebihi bangsa Melayu.

Idea bahasa Melayu sebagai identiti kebangsaan memperlihatkan percubaan gerakan Radikal Melayu mencipta satu bangsa sahaja dalam Tanah Melayu Merdeka. Mereka berpandangan bahawa kaum lain boleh diasimilasi dalam kebudayaan Melayu membentuk bangsa Melayu sahaja. Dengan ini, isu perkauman berdasarkan perbezaan bangsa iaitu Melayu, Cina dan India tidak lagi wujud, yang wujud hanyalah satu bangsa sahaja iaitu bangsa Melayu, pertikaian berkaitan isu hak istimewa kaum Melayu tidak lagi muncul. Idea asimilasi ini sama dengan pendapat pengkaji budaya iaitu A. Aziz Deraman (2005) yang menyatakan sesuatu kebudayaan berkembang dan terus dicipta mengikut kesanggupan masyarakatnya. Ada budaya yang dipadankan apabila berlaku pertembungan dengan pengaruh luar sama ada bagi mengisi kekosongan sebagai alternatif atau menokok tambah pada yang sedia ada.

Selepas mencapai kemerdekaan Tanah Melayu, idea bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan di Tanah Melayu tercapai. Ia tercatat dalam perlembagaan persekutuan Tanah Melayu 1957 (Malaysia) dalam perkara 152 dalam akta bahasa kebangsaan, bahasa Melayu adalah bahasa rasmi yang wajib digunakan dalam urusan rasmi negara (Ahmad Boestamam, 2004:5). Namun, menurut Yohan Kurniawan dan Nur Azuki Yusuff (2012) penggunaan bahasa Melayu tidak terlaksana seperti yang diperjuangkan oleh gerakan Konservatif dan Radikal sebelum ini. Hal ini disebabkan oleh beberapa kekangan serta halangan politik dan keutamaan bahasa ibunda kaum masing-masing serta bahasa Inggeris berbanding bahasa Melayu. Akhirnya, sama seperti yang dinyatakan oleh Ku Has Nan Bin Ku Halim (t.t) bahasa Melayu hanya menjadi bahasa rasmi dari segi undang-undang sahaja.

3.3 Ekonomi

Pembangunan ekonomi Melayu sebelum kemerdekaan merupakan idea politik gerakan Konservatif Melayu dalam mempertahankan hak Melayu. Mereka beranggapan untuk memperkukuhkan kedudukan politik orang Melayu, orang Melayu perlu bergantung kepada pihak penjajah terlebih dahulu sebelum menuntut kemerdekaan. Mereka berharap pihak British membantu orang Melayu membangunkan ekonomi mereka sehingga kekuatan ekonomi orang Melayu benar-benar kuat sebelum merdeka (CO 537/3746). Golongan Konservatif bertegas, kekuatan politik tanpa kekuatan ekonomi, perjuangan akan menjadi sia-sia (CO 537/4785). Idea memperkukuhkan ekonomi orang Melayu terlebih dahulu sebelum menuntut kemerdekaan selalu diulang-ulang oleh gerakan Konservatif dalam perjuangan mereka. Penubuhan Jabatan Iktisas pada 28 Julai 1946 merupakan langkah awal golongan Konservatif untuk memastikan matlamat pembangunan ekonomi orang Melayu sebelum menuntut kemerdekaan daripada pihak British. Jabatan Iktisas berperanan menyelidik dan memperbaiki industri kecil di kampung seperti barang kesenian, kraf tangan pemilihan biji benih padi, getah dan kelapa serta memperbaharui kedai kopi di kampung. Jabatan ini juga mengambil berat terhadap perkhidmatan pengangkutan awam dan perniagaan orang Melayu (Jamaie Hamil, 2005:55-56).

Selepas penubuhan Jabatan Iktisas gerakan Konservatif telah mendesak pihak penjajah British menubuhkan satu lagi badan khas untuk pembangunan ekonomi orang Melayu. Hasil daripada desakan ini penjajah British menubuhkan *Industrial Development Authority* (RIDA) pada tahun 1950 (CO 537/6020). Sebelum penubuhan penjajah British bersetuju menubuhkan RIDA, berlakunya tawar menawar golongan Konservatif dengan penjajah British yang mana orang Melayu perlu menerima kerakyatan kaum lain sebelum RIDA ditubuhkan (Jamaie Hamil, 2005:56). RIDA berperanan membangun industri kecil dan agrarian dalam kalangan orang Melayu dengan penyediaan kredit, pasaran, latihan dan infrastruktur.

Menurut Mustapa Hussein (2005) Gerakan Radikal pula berlainan dengan idea gerakan Konservatif. Mereka berpendapat pembangunan ekonomi orang Melayu selepas mencapai kemerdekaan lebih baik kerana pemerintahan sendiri boleh mempercepatkan proses tersebut. Antara langkah awal yang telah dibuat oleh golongan Radikal Melayu dalam mencapai idea pembangunan ekonomi orang Melayu selepas Merdeka, mereka telah menubuhkan Pusat Perekonomian Melayu Se-Malaya (PERPEMAS). PERPEMAS telah membuat dua resolusi untuk pembangunan ekonomi Melayu. Pertama, menuntut satu badan khas yang dipilih rakyat untuk mentadbirkan ekonomi Melayu. Kedua, mendesak syarikat kerjasama yang dikendalikan oleh kerajaan British diperbaiki bagi membantu ekonomi orang Melayu. Selain itu, mereka juga menubuhkan Bank Kebangsaan Melayu dan Syarikat Perdagangan (Ramlah Adam, 2009:300-301).

Bagi mencapai idea pembangunan ekonomi Melayu, gerakan Radikal juga telah digariskan dalam *perlembagaan Parti Kebangsaan Melayu Malaya* perkara tiga iaitu “Membangkitkan kedudukan iktisas bangsa Melayu dengan jelas, memaju perusahaan, perniagaan dan pertanian serta menaikkan taraf penghidupan Bangsa Melayu”. Selain itu, idea meningkatkan kedudukan ekonomi orang Melayu selepas merdeka juga digariskan dalam *Perlembagaan Rakyat* hasil daripada persetujuan dengan kaum lain dalam gabungan PUTERA-AMCAJA. *Perlembagaan Rakyat* dalam pada perkara empat menyatakan “Satu perlembagaan baru bagi Malaya, menyediakan keistimewaan tertentu bagi kemajuan orang Melayu dari segi politik dan ekonomi”. Perjanjian ini bertujuan untuk mengelak orang Melayu tenggelam dalam ekonomi orang bukan Melayu yang sedia ada memegang ekonomi Tanah Melayu (Ishak Saat, 2010:68-85).

Selepas mencapai kemerdekaan Tanah Melayu (Malaysia), idea memajukan ekonomi Melayu sebelum mencapai kemerdekaan yang diperjuangkan oleh gerakan Konservatif melalui Rural Industrial Development Authority (RIDA) dikembangkan menjadi Majlis Amanah Rakyat (MARA). Idea membangun ekonomi Melayu selepas mencapai kemerdekaan Tanah Melayu oleh gerakan Radikal melalui penubuhan bank Kebangsaan Melayu diteruskan oleh kerajaan selepas merdeka dengan penubuhan Bank Pembangunan, Bank Bumiputera dan Syarikat Permodalan Kemajuan Perusahaan Malaysia (MIEL).

3.4 Kerakyatan

Idea kerakyatan Melayu merupakan pandangan gerakan Konservatif pada awal tahun 1946. Mereka menolak keras prinsip Kerakyatan *Jus Soli* iaitu kerakyatan kepada semua kaum dalam pelaksanaan Malayan Union. Prinsip *Jus Soli* menjadi sangat sensitif dalam kalangan Konservatif kerana sentiment orang Melayu yang menganggap Tanah Melayu merupakan hak orang Melayu sahaja, manakala kaum lain hanya dianggap sebagai bangsa dagang yang datang ke Tanah Melayu hanya untuk berkerja sahaja.

Gerakan Konservatif bimbang jika *Jus Soli* dilaksanakan kepada semua kaum, orang Melayu akan menjadi minoriti di negara sendiri. Hal ini demikian kerana jumlah kaum bukan Melayu melebihi bilangan bangsa Melayu (Ibrahim Mahmod, 1981:241). Secara tidak langsung Tanah Melayu akan tergadai kepada bangsa lain dan orang Melayu tidak lagi menjadi bangsa yang memiliki tanah airnya sendiri. Malahan, orang Melayu akan menjadi sebahagian saja dari bangsa lain di Tanah Melayu (Anwar Abdullah, 2005:161). Kerakyatan *Jus Soli* yang cuba dilakukan oleh pihak British melalui Malayan Union dibantah keras oleh golongan Konservatif, sehinggakan sultan dipersalahkan kerana menandatangani Malayan Union. Antaranya telegram yang dihantar kepada sultan menyatakan:

“Kami membantah tindakan Sultan Johor tandatangan tanpa perundingan dengan rakyat, memberi kerakyatan kepada bangsa asing dengan hak yang sama, adalah mengecewakan sekali melantik Sultan sebagai ketua agama dan adat istiadat Melayu” (CO 537/ 1550).⁴

Kedadaan ini menyebabkan Penjajah British terpaksa mengalah dan menarik balik prinsip *Jus Soli*. Kerakyatan Melayu kemudian dikembalikan semula dalam perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1948 seperti order sebelum perang Dunia Ke-2.

Golongan Radikal pula membawa idea kerakyatan *Jus Soli*. Mereka menganggap Tanah Melayu untuk semua kaum. (CO 537/1583). Mereka lebih terbuka dan menerima kaum lain sebagai sebahagian dari rakyat Tanah Melayu dengan syarat hak orang Melayu tidak diganggu (CO 537/158). Perpaduan semua kaum dibawah Kebangsaan Melayu merupakan matlamat golongan Radikal dalam soal kerakyatan Tanah Melayu. Kebanjiran kaum lain sehingga mengatasi orang Melayu di Tanah Melayu tidak menjadi kebimbangan kepada golongan Radikal. Mereka beranggapan untuk mengimbangi populasi kaum lain, bahasa dan budaya Melayu sebagai kebangsaan tidak lagi menjadi persoalan perkauman. Pembentukan gabungan Melayu Raya juga boleh menjamin kuasa politik orang Melayu dengan pertambahan bilangan orang Melayu di kepulauan Melayu lain (CO 537/1583). Persoalan perkauman dalam gerakan Radikal tidak begitu menonjol kerana perpaduan antara kaum telah menjadi asas utama dalam soal kerakyatan Tanah Melayu dan menjadi unsur penting dalam membentuk halatuju perjuangan Radikal. Perlembagaan Parti Kebangsaan Melayu Malaya dan Perlembagaan Rakyat jelas menunjukkan idea Kerakyatan *Jus Soli* yang mengambil kira kepentingan semua kaum tanpa menafikan hak mereka.

Idea kerakyatan secara Jus Soli yang dibawa oleh gerakan Radikal akhirnya menjadi asas kepada kemerdekaan Tanah Melayu setelah penjajah British memberi syarat kerakyatan Jus Soli sebelum diberi kemerdekaan. Penerimaan prinsip Jus Soli dilakukan berasaskan kontrak sosial yang ditandatangani bersama antara kaum melalui pakatan politik perikatan UMNO-MCA-MIC. Oleh demikian itu, semua kaum perlu menerima hak istimewa Melayu sebagai balasan kepada kerakyatan Jus Soli.MCA-MIC. Oleh demikian itu, semua kaum perlu menerima hak istimewa Melayu sebagai balasan kepada kerakyatan *Jus Soli*.

3.5 Geografi Politik

Semenanjung Tanah Melayu sebagai geografi politik Tanah Melayu merupakan idea politik gerakan Konservatif (CO 537/1583). Gerakan Konservatif menggunakan konsep ketuanan Melayu Semenanjung sebagai idea politiknya berdasarkan kepada lingkungan politik yang dibentuk oleh penjajah. Bagi mereka lingkungan politik orang Melayu hanya meliputi Semenanjung Tanah Melayu sahaja. Kepulauan Melayu lain pula merupakan identiti politik yang berbeza. Dato' Onn berpandangan pembentukan kemerdekaan berasaskan penduduk dari rumpun yang sama di Indonesia tidak begitu realistik kerana kedudukan geografi Indonesia luas akan menenggelamkan Tanah Melayu dan jumlah penduduknya ramai, malahan pelbagai suku kaum, serta kematangan politik masyarakat Indonesia yang jauh lebih baik dari orang Melayu Semenanjung Tanah Melayu memperkuat idea Semenanjung Tanah Melayu hak orang Melayu (Ramlah Adam, 2009:135).

Perbezaan yang jelas antara Semenanjung Tanah Melayu dengan Indonesia adalah nilai politik kedua-dua negara tersebut. Nilai politik Revolusi di Indonesia sangat bertentangan dengan gerakan Konservatif yang bersikap sederhana hanya menerima bentuk politik evolusi. Pendekatan politik revolusi Indonesia yang digerakkan oleh rakyatnya sangat bertentangan dengan naluri gerakan Konservatif seperti Dato' Onn, yang merupakan seorang bangsawan berpendidikan barat. Nilai pendidikan barat jelas menolak kekerasan. Oleh sebab itu, gerakan Konservatif melihat penggabungan Tanah Melayu dengan Borneo adalah lebih ideal berbanding dengan gabungan dengan Indonesia seperti mana laporan British yang menyatakan Dato' Onn berpandangan Tanah Melayu wajar bercantum bersama dengan jajahan British di Borneo (Sabah dan Sarawak) sahaja (CO 537/2177). Tambahan pula, Dato' Onn mengakui negara bagi orang Melayu adalah Semenanjung Tanah Melayu sahaja, manakala Indonesia pula berhak menubuhkan negara mereka sendiri (*Utusan Melayu*, 1946 & *Pelita Malaya*, 1946).

Golongan Radikal pula membawa idea Melayu Raya. Mereka mahu menubuhkan sebuah negara Melayu yang besar meliputi semua kepulauan yang diduduki oleh Bangsa Melayu. Faktor bangsa dan etnik yang sama terdapat di kepulauan Indonesia, Tanah Melayu, Filipiana, Patani (Selatan Thailand), Borneo (Sabah, Sarawak dan Brunei) dan Singapura sebagai satu geografi politik Melayu (Roslan Saadom, 2009:113). Kesungguhan usaha gerakan Radikal

merealisasikan idea Melayu Raya dapat dilihat dalam *Perlembagaan Parti Kebangsaan Melayu Malaya* pada perkara satu dan lapan. Perkara satu menyatakan “Mempersatukan Bangsa Malaya, menanam semangat kebangsaan di kalangan Bangsa Melayu dan bertujuan untuk menyatukan Malaya dalam keluarga besar iaitu Republik Indonesia Raya”. Perkara lapan pula menyatakan

“...yang kita cita-citakan, menyeberang Selat Melaka mengibarkan bendera Merah-Putih, Merdeka, bahkan mendirikan semula empayar Melayu yang maha besar” (Pelita Malaya, 1946).

Idea Indonesia Raya merupakan salah satu usaha menguatkan kedudukan politik Melayu dari ditenggelami oleh kekuatan politik bangsa lain seperti kenyataan mereka dalam *Pelita Malaya*:

“Apakah akan terjadi kepada bangsa Melayu jikalau Malaya nanti sekali lagi menjadi rebutan bangsa-bangsa yang perkasa di dunia ini. Inilah soal-soal yang sedang hidup dalam hati orang-orang Melayu yang mengerti hal politik negerinya. Dalam hubungan ini, mereka hanya nampak satu jalan sahaja untuk keselamatan iaitu Malaya hendak disatukan dengan Borneo, Selebes, Jawa, Sumatera dan lain-lain pulau Melayu, menjadi satu jalan untuk menjaga keamanan pasifik. Inilah yang dikehendaki oleh orang Melayu” (*Pelita Malaya*, 1946).

Namun begitu, dalam *Perlembagaan Rakyat* tuntutan untuk membentuk sebuah negara merdeka bersama dengan Indonesia semakin kurang. Unsur Indonesia hanya terdapat dalam perkara akhir perlembagaan rakyat sahaja yang mahukan bendera negara yang akan dibentuk dengan menggunakan latar belakang bendera Indonesia iaitu Merah dan Putih.

Pembentukan idea Melayu Raya yang dicadangkan oleh gerakan Radikal sebenarnya bersandarkan kepada persamaan darah serta rumpun. Jika diteliti idea Melayu raya yang menghubungkan Tanah Melayu dengan Indonesia merupakan satu ideal yang tidak begitu praktikan. Memang Tanah Melayu dan Indonesia merupakan satu rumpun satu keturunan, tetapi perkara yang membezakannya ialah penjajah barat yang berlainan. Namun, harus diingat bahawa Indonesia sangat berbeza dari segi kematangan politik, kepelbagaian suku kaum Melayu, dasar politik, suasana politik dan sistem pemerintahan. Oleh itu, penolakan Dato’Onn terhadap idea Melayu Raya disebabkan bimbang Tanah Melayu ditenggelam oleh politik Indonesia dan kehilangan kuasa Raja-raja Melayu. Hal ini demikian kerana negeri-negeri Melayu yang membentuk Tanah Melayu sangat kecil dan kemungkinan negeri kecil ini akan dibolosi oleh Indonesia yang lebih besar (Abdul Rahman, 2008:93). Kemungkinan besar Tanah Melayu akan dikuasai oleh Indonesia dan Raja-Raja Melayu juga akan terhapus. Hal ini dapat dilihat pada nasib yang menimpa Sumatera Timur dan Aceh setelah bergabung dengan

Indonesia. Di Sumatera Timur hak orang Melayu yang tinggal di kawasan itu mula dikuasai oleh orang Indonesia yang datang dari pulau Jawa. Hal ini demikian kerana dasar Revolusi Indonesia yang mengamalkan hak sama rata. Di samping itu, keadaan ini berlaku kerana kedudukan orang Jawa lebih baik berbanding masyarakat pribumi (Ariffin Omar, 2008:170-185).

Menurut Muhammad Isa Sulaiman (2000) dan Lukman Age (2008), situasi politik seperti ini merupakan kelemahan utama Republik Indonesia yang tidak dapat mempertahankan hak pribumi yang lemah. Di wilayah Aceh pula kekuasaannya selama 500 tahun sebagai sebuah negara merdeka telah dihapuskan dan dimasukkan dalam Wilayah Sumatera, malahan tentera mereka juga dihapuskan. Kekuasaan orang Jawa dalam politik Aceh dianggap oleh Hasan Tiro sebagai Kolonial Jawa. Oleh itu, pembentukan Tanah Melayu yang berpisah dengan Indonesia merupakan pilihan yang tepat bagi memastikan identiti Bangsa Melayu terus terbela.

Selepas Tanah Melayu mencapai Kemerdekaan pada 31 Ogos 1957, idea geografi politik dilaksanakan di semenanjung Tanah Melayu sahaja seperti yang dicadangkan oleh gerakan Konservatif. Namun pada 16 September 1963 sebahagian idea Melayu Raya yang diperjuangkan oleh gerakan Radikal dilaksanakan oleh Tunku Abdul Rahman melalui pembentukan negara Malaysia yang meliputi Semenanjung Tanah Melayu, Singapura, Sabah dan Sarawak disebabkan faktor keselamatan, keseimbangan kaum dan ekonomi (Anon, 2003:94).

“Menyokong umat Indonesia dalam perjuangan mereka merebut kemerdekaan”. Dari kedua-dua perkara ini mereka cuba menanam semangat cintakan Tanah Melayu sama dengan Indonesia (Ishak Saat, 2010:68-85). Dasar pembentukan Tanah Melayu sebagai sebahagian dari Indonesia merupakan cita-cita yang berdasarkan kepada keagungan kerajaan Melayu sebelum ini dengan membentuk sebuah empayar Melayu yang besar seperti yang digambarkan dalam *Pelita Malaya*:

4.0 Peranan Serta Sumbangan Idea Gerakan Radikal Kepada Kemerdekaan Tanah Melayu

Kemerdekaan Tanah Melayu yang dikenali sebagai Malaysia pada hari ini adalah hasil daripada perjuangan gerakan Radikal dan Konservatif Melayu walaupun idea politik mereka berbeza. Idea politik gerakan Radikal dan Konservatif Melayu ini menjadi asas kepada pembentukan kemerdekaan Tanah Melayu dalam pembentukan Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu sebagai perlembagaan kemerdekaan Tanah Melayu.

Idea kerakyatan kepada semua kaum yang dibawa oleh gerakan Radikal telah memberi satu sumbangan paling besar dalam rundingan kemerdekaan Tanah Melayu. Idea kerakyatan kepada semua kaum melalui prinsip *Jus Soli* telah berjaya memenuhi syarat yang dikenakan oleh pihak British bagi mencapai kemerdekaan Tanah Melayu. Hal ini kerana, penjajah British telah memaksa orang Melayu menerima kaum lain sebagai sebahagian daripada rakyat Tanah Melayu. Penerimaan Idea kerakyatan kepada semua kaum ini berdasarkan kepada rundingan antara orang Melayu dengan kaum Lain yang dikenali sebagai kontrak sosial (CO 537/1583). Rundingan ini berhasil apabila orang

Melayu menerima kerakyatan *Jus Soli* dan orang bukan Melayu menerima hak istimewa Melayu yang melibatkan bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan, sultan Melayu sebagai ketua negeri dan negara, dan pembangunan khas ekonomi Melayu.

Sumbangan idea kedua gerakan Radikal kepada kemerdekaan Tanah Melayu adalah bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan Tanah Melayu. Idea bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan yang diutarakan oleh Gerakan Radikal menjadi sumbangan besar kepada pembentukan negara bangsa Tanah Melayu. Jika tidak ideantiti Tanah Melayu hak milik orang Melayu akan terhapus kerana prinsip *Jus Soli* yang menerima kaum lain sebagai sebahagian rakyat Tanah Melayu (A. Aziz Deraman, 2005:5). Selain itu, idea bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan juga menjadi satu perkara penting semasa rundingan kemerdekaan dalam membentuk perlembagaan persekutuan Tanah Melayu. Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan telah menjadi salah satu kejayaan untuk diterima oleh orang Melayu sebagai syarat untuk melepaskan kerakyatan *Jus Soli*.

Idea Melayu Raya pula merupakan sumbangan ketiga kepada kemerdekaan Tanah Melayu oleh gerakan Radikal. Walaupun tidak berjaya sepenuhnya. Sebahagian daripada perancangan Melayu Raya iaitu percantuman dengan Sabah dan Sarawak berjaya direalisasikan dengan pembentukan Malaysia. Melalui pembentukan Malaysia, secara tidak langsung Sabah dan Sarawak dapat mencapai kemerdekaan yang ketika itu masih dalam penjajahan British. Pembentukan Malaysia ini juga dapat menambah jumlah penduduk pribumi berbanding dengan penduduk bukan Melayu terutama Cina dan India (CO 537/1583).

Idea gerakan Konservatif pula menyumbang dalam idea kedudukan Raja Melayu sebagai pemerintah utama apabila sultan-sultan Melayu ditempatkan sebagai ketua kepada negeri-negeri Melayu beraja dan melantik seorang sultan sebagai ketua kepada Negara yang dikenali sebagai Yang Di-pertuan Agong. Kedudukan sultan sebagai ketua utama negeri dan Negara ini telah memberi satu lagi bentuk identiti ketuanan Melayu di Tanah Melayu (Anthony Milner, 2008: 75-102 & Mahadzir Mohd Khir, 2012). Selain itu, kedudukan sultan ini juga merupakan salah satu kejayaan memujuk orang Melayu untuk menerima kerakyatan *Jus Soli* bagi memenuhi syarat penjajah British untuk kemerdekaan.

Idea pembangunan ekonomi orang Melayu pula telah disumbangkan oleh oleh kedua-dua gerakan politik Melayu kepada Kemerdekaan Tanah Melayu. Idea pengukuhan ekonomi orang Melayu sebelum dan selepas kemerdekaan yang dibawa oleh gerakan Radikal dan Konservatif telah memberi keyakinan kepada orang Melayu untuk mencapai kemerdekaan. Hal ini demikian kerana kaum Melayu bimbang ekonomi Tanah Melayu dikuasai oleh kaum lain yang aktif menguasai kegiatan ekonomi. Antara perancangan dan langkah untuk melaksanakan pembangunan khas ekonomi Melayu, gerakan politik Melayu telah menyatakan syarat kepada orang bukan Melayu untuk menerima penubuhan badan khas pembangunan ekonomi Melayu bagi penerimaan kerakyatan *Jus Soli* (Jamaie Hamil, 2005:56). Antara perancangan pembangunan ekonomi Melayu sebelum ini seperti bank Kebangsaan Melayu oleh gerakan Radikal telah mencetus idea penubuhan penubuhan Bank Pembangunan, Bank

Bumiputera dan Syarikat Permodalan Kemajuan Perusahaan Malaysia (MIEL). Manakala badan yang ditubuhkan oleh gerakan Konservatif sebelum merdeka iaitu *Rural Industrial Development Authority* (RIDA) pula telah menyumbang kepada pembentukan Majlis Amanah Rakyat (MARA).

5.0 Kesimpulan

Perjuangan orang Melayu menuntut kemerdekaan Tanah Melayu bukan disumbangkan oleh sebelah atau sekumpulan gerakan politik sahaja. Kemerdekaan Tanah Melayu sebenarnya hasil daripada sumbangan idea daripada dua gerakan politik Melayu iaitu gerakan Radikal dan Konservatif Melayu seperti kata Tun Dr Ismail Abdul Rahman:

“Perjuangan-perjuangan kemerdekaan waktu itu telah terkumpul dalam dua kumpulan. Satu kumpulan yakin bahawa kemerdekaan hanya boleh dicapai menerusi *revolutionary means* sementara satu kumpulan lain percaya dengan proses perlembagaan...Sekalipun kemerdekaan telah dicapai oleh golongan yang moderate (Konservatif), tetapi sejarah membuktikan bahawa golongan nasionalis radikal juga telah memberikan sumbangan terhadap tercapainya kemerdekaan itu”.⁵

Antara sumbangan idea yang jelas telah membawa kemerdekaan Tanah Melayu ialah kedudukan raja-raja Melayu, kerakyatan Jus Soli, bahasa Melayu bahasa Kebangsaan, dan Melayu Raya. Idea-idea ini kemudiannya menjadi faktor utama rundingan kemerdekaan Tanah Melayu pada tahun 1957, malahan idea-idea ini telah digunapakai dalam perlembagaan Persekutuan Malaysia sehingga ke hari ini.

Rujukan

A. Aziz Deraman. (2005). *Masyarakat dan kebudayaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Abdul Rahman Ismail. (2008). Revolusi di Malaysia: Cerakin sejarah. Dlm. Abdul Rahman Ismail, Azmi Arifin & Nazarudin Zainun (pnyt). *nasionalisme dan revolusi malaysia dan indonesia: pengamatan sejarah*. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia.

Adnan Nawang. (2007). *Za'ba dan melayu*. Tanjong Malim: Universiti Pendidikan Sultan Idris.

Anon. (2003). *Malaysia kita*. Edisi baru, Cetakan Ke-4. Petaling Jaya: International law Book Servies.

Ariffin Omar. (2008). Nasionalisme Melayu di Sumatera Timur 1946 antara negara dan Bangsa. Dlm Abdul Rahman Haji Ismail, Azmin Arifin & Nazarudin Zainun (pnyt). *Nasionalisme dan Revolusi Malaysia dan Indonesia: Pengamatan sejarah*. Ulang cetak. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Anthony Milner. (2008). *The Malays*. Wiley-Blackwell: United kingdom. Hlm 75-102. Dan Mahadzir Mohd Khir. 2012. *Kuasa Melayu: Satu Analisis Peralihan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Anwar Abdullah. (2005). *Biografi Dato' Onn: Hidup Melayu. Biografi Dato' Onn: Hidup Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

CO 537/1582, Nine Point Brought Up By Ishak Bin Haji Mohd During An Interview. Appendiks E. Secret HQ Malaya Command, *Weekly Intelligence Review*. No. 38.

CO 537/1583. Resume Of The View Of Dr. Burhanuddin, Chairmen Of The MNP When Interviewed During His Visit to Alor Star. Appendiks C. Secret HQ Malaya Command, *Weekly Intelligence Review*. No. 38.

CO 537/2177. *Indonesian Influence in the Malay Peninsular*. Sir T.Simson. Singapura. 9 Disember 1947.

CO 537/4785. *Memorandum National Service of Malays*.

CO 537/6020, *Henry Gurney to Thomas Lioyd. Colonial Office*. 26 Jun 1950. CO 725/100/13. Federation of Malaya Order in Council 1948.

Ibrahim Mahmod. (1981). *Sejarah Perjuangan Bangsa Melayu*. Kuala Lumpur: Pustaka Antara.

Ishak Saat. (2010). Caturan Politik Pelbagai Kaum di Tanah Melayu 1946-1957. *Journal of History, politics & Strategic Studies*. Vol. 37.

Jamaie Hamil. (2005). *UMNO dalam politik dan Perniagaan Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Ku Has Nan Bin Ku Halim. t.t. *Membugar harapan pemersatuan atau menanti masa ditalkinkan atas nama bernegara? dimana bahasa melayu dalam pemupukan jati diri bangsa setelah 55 tahun merdeka*. Diakses daripada <http://eprints.uthm.edu.my/3843/1/kertas> pada 1 Januari 2016.

Lukman Age. (2008). Nasionalisme Aceh Landasan Sejarah dan Pemincu Kelahirannya. Dlm. Abdul Rahman Haji Ismail, Azmin Arifin & Nazarudin Zainun (pnyt). *Nasionalisme dan revolusi malaysia dan indonesia: pengamatan sejarah*. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.

Ahmad Boestamam. (2004). *Merdeka dengan darah dalam api*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Mohd Rizal Yaakop & Shamrahayu A. Aziz. (2014). *Kontrak sosial perlembagaan persekutuan 1957: pengikat jati diri bangsa malaysia merdeka*. Kuala Lumpur: Institusi Terjemahan dan Buku Malaysia.

Muhammad Isa Sulaiman. (2000). Aceh merdeka: ideologi, kepimpinan dan gerakan. Jakarta: Pustaka Al-Kausar.

Mustapa Hussein. (2005). *Malay nationalism before UMNO: the memoirs Mustapa Hussein*. Insun Sony (Pngr). Utusan Publication & Distributors Sdn Bhd. Cheras.

Pelita Malaya, 5 Mac 1946.

Ramlah Adam & Noormaizatul Akmal Ishak. t.t. *Persepsi rakyat terhadap raja: satu kajian kes di perlis dan kedah. prosiding seminar institusi raja (siraj ii): seminar raja dan kerajaan Perlis*. Diakses daripada <http://dspace.unimap.edu.my/dspace/bitstream/12345> , pada 1 Januari 2016.

Ramlah Adam. (1992). *Dato' Onn Ja'Far: Pengasas Kemerdekaan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Ramlah Adam. (2004). *Kemelut politik semenanjung tanah melayu*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.

Ramlah Adam. (2009). *Gerakan radikalisme di Malaysia 1938-1965*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Ramlah Adam. (1979). *UMNO: organisasi dan kegiatan politik 1946-1951*. Kota Bharu: Mohd. Nawi Book Store.

Roslan Saadon.(2009). *Gagasan nasionalisme melayu raya: pertubuhan dan perkembangan*. Shah Alam: Karisma Publication Sdn. Bhd.

Undang-Undang Malaysia, Perlembagaan Persekutuan, Pindaan Terkini. P. U. (A) 164/2009

Yahya Ismail.(1986). *Kekuasaan & ketuanan Melayu di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dinamik Kreatif.

Yohan kurniawan & Nur Azuki Yusuff.(2012). “1Malaysia: 1Bahasa: Sebuah mediator kaum di Malaysia”. Kertas kerja ini dibentangkan di *Regional Confrence on Cross-Culture Communication and National In-tegration* pada 19-21 Jun 2012 bertempat di Hotel Palace of The Golden Horses, Mines, Kuala Lumpur.

Ishak Saat. 2007. *Sejarah Intelektual Melayu: Pertentangan Pemikiran antara Melayu dan Islam*. Dlm *Sejarah Sosial Masyarakat Malaysia*. Shah Alam: Karisma Publication. Hlm 70.

Ishak Saat. 2007. *Sejarah Politik Melayu Pelbagai Aliran*. Shah Alam: Karisma Publication. Hlm 31.

Ibid. Hlm 5.

Mohd Rizal Yaakop & Shamrahayu A. Aziz. (2014). *Kontrak sosial Perlembagaan Persekutuan 1957: Pengikat Jati Diri Bangsa Malaysia Merdeka*. Kuala Lumpur: Institusi Terjemahan dan Buku Malaysia. Hlm 50.

Untuk keterangan lanjut tentang *Perlembagaan Persekutuan 1948* sila rujuk CO 725/100/13. Federation of Malaya order in council 1948. Hlm 1-18.

CO 537/1582, Nine Point Brought Up by Ishak Mohd during an interview. Appendiks e. secret hq Malaya command, *Weekly Intelligence Review*. No. 38.

CO 537/1582, Nine Point Brought Up By Ishak Mohd during an interview. Hlm 157-158.

CO 537/ 1550, *Telegram Persatuan Melayu Keluang, Johor*. Selepas itu pelbagai lagi tindakan yang sama telah dilakukan oleh persatuan negeri lain yang bersifat Konservatif. Sila lihat Fail CO 537/1549, CO 537/1553, CO 537/ 1556, CO 537/1551, CO 537/ 1550. Rujuk Ramlah Adam. (2009). *Gerakan radikalisme di Malaysia 1938-1965*. Hlm 241 dan Ramlah Adam. (1979). UMNO: organisasi dan kegiatan politik 1946-1951. Kota Bharu: Mohd. Nawi Book Store.

